

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИRETROSPECTIVE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS
OF UKRAINIAN ECONOMIC ENTITIES FUNCTIONING

УДК 330.47:005.4

Соколова Л.В.

д.е.н., професор, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківський національний університет радіоелектроніки

Верясова Г.М.

старший викладач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківський національний університет радіоелектроніки

Соколов О.Є.

здобувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківський національний університет радіоелектроніки

У статті розроблено теоретичну платформу дослідження, в межах якої розглядаються тенденції зміни питомого показника валового внутрішнього продукту України – бази для ретроспективного аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання як за їх розмірами, так і за такими видами їхньої економічної діяльності, як промисловість і машинобудування. Питомий показник валового внутрішнього продукту, що припадає на одного працівника, та темпи його зміни мають позитивну динаміку зростання. Фінансові результати до оподаткування, які показали усі суб'єкти господарювання загалом по країні, її промисловості та машинобудуванню на пролязі 2010–2017 рр., мають приблизно однакову негативну тенденцію змін за період 2014–2016 рр., котрі із зрозумілих, насамперед об'єктивних причин є прогнозованим явищем. Питома вага збиткових підприємств має в основному майже позитивну тенденцію зниження з 41% у 2010 р. до 27,2% у 2017 р. В особливому для економіки країни 2014 р. зростає питома вага збиткових великих та середніх підприємств на протилежну зростанню питомої ваги прибуткових малих підприємств.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, ретроспективний аналіз, валовий внутрішній продукт, питомі показники оцінки, фінансовий результат, прибуток, збиток.

В статье разработана теоретическая платформа исследования, в рамках кото-

рой рассматриваются тенденции изменений удельного показателя валового внутреннего продукта Украины – базы для ретроспективного анализа финансовых результатов деятельности субъектов хозяйствования как по их размерам, так и по таким видам их экономической деятельности, как промышленность и машиностроение. Удельный показатель валового внутреннего продукта, приходящегося на одного работника, и темпы его изменения имеют положительную динамику роста. Финансовые результаты до налогообложения, которые показали все субъекты хозяйствования в целом по стране, ее промышленности и машиностроению в течение 2010–2017 гг., имеют примерно одинаковую негативную тенденцию изменений за период 2014–2016 гг., которая по понятным, прежде всего объективным причинам является прогнозируемым явлением. Удельный вес убыточных предприятий имеет, в основном, почти положительную тенденцию снижения с 41% в 2010 г. до 27,2% в 2017 г. В особенном для экономики страны 2014 г. растет удельный вес убыточных крупных и средних предприятий в противовес росту удельного веса прибыльных малых предприятий.

Ключевые слова: субъект хозяйствования, ретроспективный анализ, валовый внутренний продукт, удельные показатели оценки, финансовый результат, прибыль, убыток.

The article deals with the tendencies of development of the enterprises of the national industrial complex by a certain set of multilevel financial and economic indicators, which at the present stage occur in the unstable conditions of the environment. The retrospective analysis of the financial results of economic entities is very important under the conditions of instability, uncertainty of the external environment, the negative impact of its factors on the industrial enterprises functioning. This will increase the level of scientific substantiation of strategic decisions making concerning to the sustainable development of the national industrial complex on the way of European integration. Within the framework of the developed theoretical platform of the investigation, trends of changes in the weight indicators of gross domestic product of Ukraine are considered as the basis of retrospective analysis of the financial results of the economic entities activities both in terms of their size and in the types of their economic activities, such as industry and machine-building. The weight indicator of gross domestic product per worker and the rate of its change have a positive dynamic of growth. The financial results before taxation of all entities in the country on the national scale and according to industry and machine-building sectors during 2010–2017 have approximately the same negative trend for the period 2014–2016. For objective reasons this situation is predictable phenomenon. The share of unprofitable enterprises has, in the main, almost a positive tendency to decrease from 41% in 2010 year to 27.2% in 2017 year. In typical 2014, the share of large and medium-sized enterprises that have suffered losses, as opposed to small enterprises, which is characterized by an increase in the specific indicator of profitability, is growing. This trend is also observed for industry. In the machine-building sector, starting from 2014, the steady trend in the growth of the share of profitable enterprises is characteristic of a cluster of small enterprises. This indicates a higher degree of their mobility, adaptability of small business to the modern challenges of the environment.

Key words: economic entity, retrospective analysis, gross domestic product, weight indicator of evaluation, financial result, profit, loss.

Постановка проблеми. Функціонування суб'єктів господарювання – промислових підприємств України – відбувається під відчутним впливом дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища. Необхідною та обов'язковою умовою прийняття важливих, виважених стратегічних рішень стосовно подальшого розвитку промисловості країни є використання даних, котрі отримуються під час проведення ретроспективного аналізу фінансових результатів діяльності підприємств за видами їхньої економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній економічній науці питанням дослідження фінансових результатів діяльності промислових підприємств – їх збитковості, рентабельності, банкрутства приділяли увагу такі вчені-економісти, як: Г. Азаренко, М. Білик, І. Бойчик, Л. Буряк, Т. Давідюк, Т. Журавель, К. Зленко, Є. Кірман, Т. Клебанова, Л. Лігоненко, О. Мазіна, П. Мазурок, Р. Михайленко, П. Перерва, А. Поддєрьогін, Л. Репка, О. Тарасова, О. Фальченко, Ю. Цал-Цалко, Т. Черниченко, А. Шегда, М. Шум та багато інших.

У роботі [1] Т.В. Давидюк, О.В. Тарасова О.В. та Л.Н. Репка на основі аналізу отриманої аналітичної інформації дослідили динаміку фінансового результату підприємств України за видами їхньої економічної діяльності на протязі 2010-2012 рр. та основний акцент зробили на роль і важливість бухгалтерського обліку. Співавтори наукової праці [2] Т.В. Черниченко та Є.І. Кірман особливу увагу приділили оцінці динаміки фінансових результатів діяльності українських підприємств, а саме прибутків і збитків за період 2009-2016 рр., на основі чого дійшли висновку щодо погіршення стану підприємств країни у зв'язку із світовою фінансово-економічною кризою. Актуальні питання щодо теоретичного забезпечення діагностики як превентивного заходу запобігання банкрутства підприємств розглянуто у роботах науковців Т.С. Клебанової, Л.В. Соколової, Т.В. Полозової [3-5]. У статті [6] автора П. Мазурок було досліджено динамічні зміни фінансового результату за видами економічної діяльності підприємств України та обсягом реалізованої промислової продукції підприємств за 2001-2008 рр. Науковець О.І. Мазіна свою кандидатську дисертацію присвятила дослідженню питань обліку та аналізу фінансового результату в управлінні суб'єктами малого підприємництва [7].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз питомих показників валового внутрішнього продукту країни та дослідження тенденцій розвитку суб'єктів господарювання на основі ретроспективного аналізу фінансових результатів їхньої діяльності в сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні промислові підприємства – суб'єкти малого, середнього та великого підприємництва, які діють відповідно до чинного законодавства, вносять істотний внесок у поступовий розвиток національної економіки, її промислового комплексу, забезпечення певного рівня доходів населення. Позитивні фінансові результати ринкової діяльності промислових підприємств є однією з основних передумов забезпечення ефективності, прибутковості, фінансової стійкості і конкурентоспроможності економіки країни загалом. Саме тому перманентність проведення ретроспективного аналізу досягнутих суб'єктами господарювання фінансових результатів як передумова розроблення стратегії поступового розвитку вітчизняної економіки на шляху євроінтеграції має велике теоретичне і практичне значення і потребує постійної уваги з боку науковців та фахівців-практиків.

У сучасних умовах господарювання у країні, коли суб'єкти великого, середнього та малого підприємництва здійснюють свою діяльність на принципах «ЗС» – самостійність, самоокупність, самофінансування, відчувають при цьому певні ризики: економічні, політичні, екологічні, реаль-

ного та фінансового інвестування, ринкові, специфічні тощо, мають за мету задоволення потреб споживачів, досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, посилюється роль та значення аналізу фінансових результатів функціонування суб'єктів ринкових відносин – промислових підприємств як інструменту пошуку шляхів забезпечення їхнього сталого розвитку у майбутньому.

Основні показники діяльності промислових підприємств країни безпосередньо пов'язані з отриманими фінансовими результатами, які можуть бути позитивними та негативними. Кінцевим позитивним результатом функціонування суб'єктів господарювання є прибуток, а негативним – збиток. При цьому сукупний прибуток суб'єктів господарювання країни у сучасних умовах нестабільності зовнішнього середовища стає передумовою укріплення самодостатності промислового комплексу України та її регіонів. Це дає підставу першочерговим завданням роботи визначити доцільність формування теоретичної платформи шуканого дослідження, яку наведено на рис. 1.

У подальшому як базові поняття роботи будуть використані такі, котрі наведені як основні елементи теоретичної платформи дослідження категорії «фінансовий результат» підприємства. Базові елементи цієї платформи наведені на основі Господарського кодексу України [8], Енциклопедичного словника бізнесмена [9], положення (Стандарту) бухгалтерського обліку «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», наукових праць А.І. Мазіної [7], С.А. Меховича, В.М. Тимофеева, І.М. Погорєлова [10], Ю.С. Цал-Цалко [11], О.О. Фальченко та К.І. Зленко [12], М.А. Шум, О.В. Паскова [13].

Вартість кінцевої продукції суб'єктів господарювання та обсяг наданих ними ділових послуг формують валовий внутрішній продукт країни. Суб'єкти господарювання – учасники господарських відносин здійснюють свою діяльність як суб'єкти малого, середнього та великого підприємства, формуючи свій позитивний (прибуток) чи негативний (збиток) фінансовий результат.

Отриманий фінансовий результат є тим показником, який характеризує якість ринкової діяльності кожного суб'єкта господарювання. На цей показник чинять вплив як внутрішні, так і зовнішні фактори.

До перших можна віднести такі: виробнича собівартість одиниці виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), зниження якої є запорукою успіху реалізації будь-якої стратегії маркетингу підприємства; обсяг реалізації продукції (робіт, послуг), який залежить від ефективності системи просування підприємства; структура та асортимент реалізованої продукції (робіт, послуг), які залежать від маркетингових зусиль підприємства.

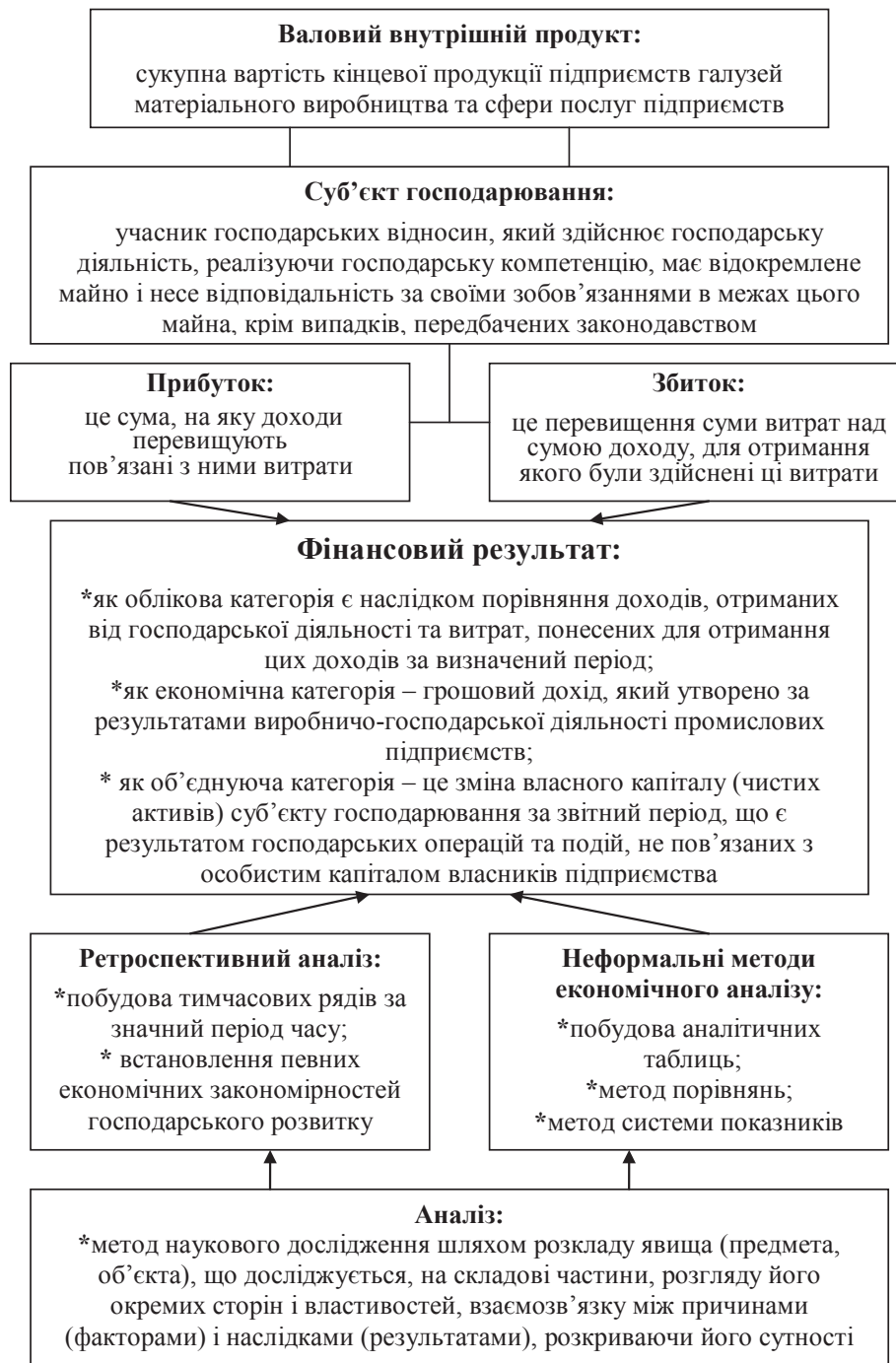

Рис. 1. Теоретична платформа дослідження категорії «фінансовий результат»

Джерело інформації: складено авторами на основі [2; 6-11]

До другої групи факторів, перш за все, відносяться військові дії на сході країни, економічна та політична нестабільність, тимчасова анексія Донбасу, Автономної Республіки Крим та ін. У контексті цього для досягнення означеної у роботі мети вважаємо за необхідне провести ретроспективний аналіз фінансових результатів промислових підприємств за окремими видами економічної діяльності на тлі дослідження окремих макропоказників країни, що забезпечить можливість у подальшому проаналізувати також відповідні питомі показники.

Таким чином, об'єктами дослідження за період 2010-2017 рр. є такі показники: валовий внутрішній продукт України та його питомий показник; кількість зайнятих працівників у суб'єктах великого, середнього та малого підприємництва; темпи зміни кількості зайнятих працівників у суб'єктах підприємництва за видами економічної діяльності (до базового 2010 р.); фінансові результати до оподаткування підприємств України за видами економічної діяльності (усього, за промисловістю та за машинобудуванням) з розподілом на великі (ВП), середні (СП)

та малі (МП) підприємства; питома вага прибуткових великих, середніх та малих підприємств усього, промисловості та машинобудування; очікування промислових підприємств країни на поточний рік. При цьому доцільно зазначити, що окремим об'єктом дослідження було обрано машинобудування саме тому, що відповідно до [14] майже серед усіх розвинутих в Україні відомих галузей промисловості за часткою продукції виділяється саме машинобудування (41,2%). Результати аналізу валового внутрішнього продукту (ВВП) України за період 2010-2017 рр. відповідно до офіційних статистичних даних [15] наведені у табл. 1. Розрахунок ВВП країни виконано за методологією СНР 2008 за показником «індекс фізичного обсягу ВВП».

Аналіз отриманих даних показує, що для досліджуваного показника «індекс фізичного обсягу ВВП» України на протязі 2010-2013 рр. характерною була тенденція його зростання. Далі на протязі двох важких для економіки країни років індекс почав зменшуватися до 2016 р. і вже на протязі подальшого терміну часу спостерігається поступове зростання шуканого показника. Можна констатувати, що 2014-2015 рр. були саме «провальними», напруженими для економіки України, на що є звісні сумні об'єктивні причини. Але поступово економіка країни почала зміцнюватися, про що свідчить позитивна динаміка темпу зміни індексу фізичного обсягу валового внутрішнього продукту за останні роки. Динаміка зміни кількості зайнятих працівників у суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва (СВП, ССП, СМП відповідно) за видами економічної діяльності, а саме загалом по Україні, її промисловості та, зокрема, по машинобудуванню за період 2010-2017 рр. за даними [15] щодо базового 2010 р. наведені у табл. 2.

Зазначимо, що у табл. 2 кількість зайнятих працівників у суб'єктів ВП, СП, МП наведено ¹загалом по Україні, за промисловістю та за машинобудуванням без урахування результатів діяльності банків, бюджетних установ, а також за 2014-2017 роки без тимчасово окупованої території Автоном-

ної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. ²Дані за 2017 р. не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

За результатами отриманих даних можна констатувати, що після 2013 р. показники демонструють динаміку погіршення своїх значень. Особливо це стосується кластеру «суб'єкти великого підприємництва» як усього по країні, так і по промисловості взагалі, у тому числі по машинобудуванню, які, наприклад, порівняно із попередніми роками у 2017 р. мають самі мінімальні значення: 65,03%, 53,03%, 41,01% відповідно.

Проведемо аналіз динаміки питомого показника валового внутрішнього продукту України, що припадає на одного працівника, зайнятого у діяльності суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва за період 2010-2017 рр. Результати розрахунку цього питомого показника та темпів його зміни до базового 2010 р. наведено у табл. 3. Аналіз отриманих даних показує, що на тлі зниження кількості працівників, зайнятих у діяльності суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва України за період 2010-2016 рр. (гр. 3 табл. 3) та стійкого зростання ВВП (гр. 2), питомий показник ВВП (гр. 4) та темп його зміни (гр. 4) показують динаміку зростання, що є позитивним для економіки країни.

Проведемо ретроспективний аналіз саме фінансових результатів діяльності підприємств – суб'єктів господарювання. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (усього, за промисловістю та за машинобудуванням) з розподілом на великі (ВП), середні (СП) та малі (МП) підприємства України за 2010-2017 рр. за даними [15] наведені на рис. 2, рис. 3 і рис. 4 відповідно.

При цьому зазначимо, що рис. 2-4 побудовано: ¹без урахування діяльності банків, а також підприємств, щодо яких необхідно з'ясувати факт правильності відображення ними даних у фінансовій

Таблиця 1

Динаміка валового внутрішнього продукту України

Рік	Індекс фізичного обсягу ВВП		
	ВВП у розрахунку на одну особу, відсотків до попереднього року	валовий внутрішній продукт	
		відсотків до 2010 р.	відсотків до попереднього року
2010	104,5	100,0	100,0
2011	105,9	105,5	105,5
2012	100,5	105,7	100,19
2013	100,2	105,7	100,00
2014	93,7	98,8	93,47
2015	90,6	89,1	90,18
2016	102,9	91,3	102,47
2017	102,9	93,5	102,41

Джерело: складено авторами на основі [15]

**Динаміка зміни кількості зайнятих працівників у суб'єктів СВП, ССП, СМП
за видами економічної діяльності**

Рівень розрахунку	Код за КВЕД-2010	Рік	Кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання за видами економічної діяльності у цілому/по відношенню до базового 2010 р., тис. осіб/%		
			СВП	ССП	СМП
Усього		2010	2400,3/100,00	3413,8/100,00	4958,6/100,00
		2011	2449,0/102,03	3273,5/95,89	4442,0/89,58
		2012	2484,2/103,50	3188,2/93,39	4285,2/86,42
		2013	2383,7/99,31	3054,2/89,47	4291,2/86,54
		2014	1915,1/79,78	2766,4/81,04	4115,2/82,99
		2015	1708,6/71,18	2632,7/77,12	3838,7/77,41
		2016	1586,6/66,10	2650,0/77,63	3871,8/78,08
		2017	1560,9/65,03	2623,8/76,86	3956,3/79,79
Промисловість	(B+C+D+E)	2010	1402,0/100,00	1335,5/100,00	554,4/100,00
		2011	1436,4/102,45	1270,7/95,15	513,7/92,66
		2012	1456,9/103,92	1242,9/93,07	509,8/91,96
		2013	1366,9/97,50	1222,7/91,55	514,1/92,73
		2014	1058,8/75,52	1091,0/81,69	456,5/82,34
		2015	877,3/62,58	1104,4/82,70	436,1/78,66
		2016	778,5/55,53	1123,9/84,16	449,1/81,01
		2017	743,5/53,03	1121,5/83,98	469,2/84,63
Машинобудування	(26+27+28+29+30)	2010	211,4/100,00	234,3/100,00	44,7/100,00
		2011	228,9/108,28	234,6/100,13	44,1/98,66
		2012	213,2/100,85	270,1/115,28	42,1/94,18
		2013	190,8/90,26	258,5/110,33	43,5/97,32
		2014	148,1/70,06	239,7/102,17	38,4/85,91
		2015	111,0/52,51	226,7/96,63	36,6/81,88
		2016	93,4/44,18	226,7/96,76	37,6/84,12
		2017	86,7/41,01	н/д ²	н/д ²

Джерело: складено авторами на основі [15]

Таблиця 3

Динаміка зміни питомого показника валового внутрішнього продукту України

Рік	Валовий внутрішній продукт, млн. грн.	Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	Питомий показник ВВП, гр.2/гр.3, тис. грн./особа	Темп зміни питомого показника ВВП до базового 2010 р., %
2010	1079346	10772,7	100,1927	100,00
2011	1299991	10164,5	127,8952	127,65
2012	1404669	9957,6	141,0650	140,79
2013	1465198	9729,1	150,5995	150,31
2014	1586915	8796,7	180,3989	180,35
2015	1988544	8180,0	243,0983	242,63
2016	2385367	8108,4	294,1847	293,62
2017	2983882	8141,0	366,5252	365,82

Джерело: складено авторами на основі [15]

звітності за 2017 р.;² за 2014-2017 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Аналіз даних, які наведено на рис. 2, дозволяє стверджувати, що фінансові результати, які показали усі підприємства країни впродовж обраного терміну часу, є негативними на протязі 2014-2015 рр., з подальшою тенденцією їх покращення. Так, вже у 2016 р. зростання цього показника від-

булося на 15482,1 млн. грн. і на 182546,4 млн. грн. – у 2017 р. у порівнянні із 2010 р. У важких економічних умовах працюють малі підприємства країни, що підтверджується негативністю їхніх фінансових результатів, тенденція якої починаючи з кінця 2012 р. до 2015 р. зростала, а далі почала поступово зменшуватися.

Нестабільну динаміку за роками характеризують підприємства промисловості з розподілом їх за розмірами, однак спільними рисами є негативні результати на протязі 2014-2016 рр., окрім пози-

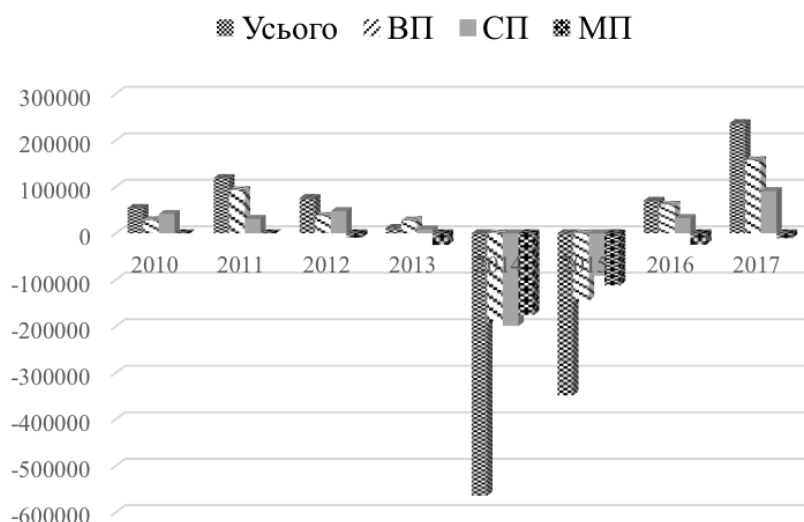

Рис. 2. Фінансові результати до оподаткування підприємств усього з розподілом на великі, середні та малі підприємства України^{1,2}

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

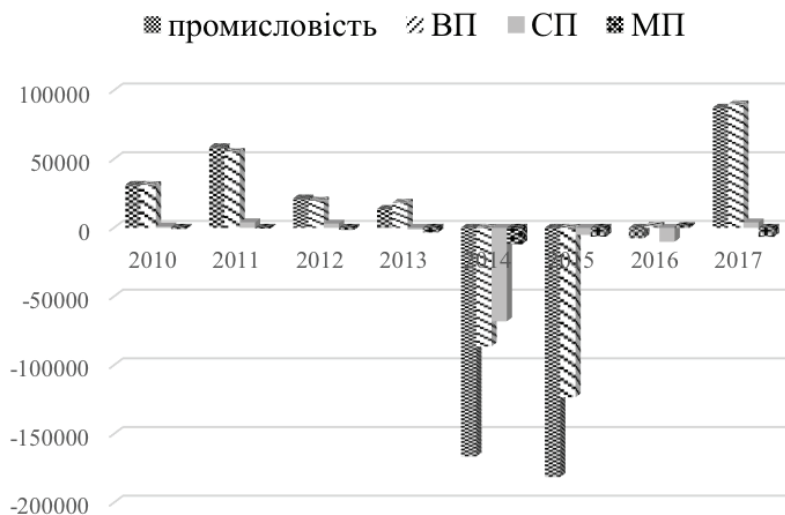

Рис. 3. Фінансові результати до оподаткування підприємств промисловості України з розподілом на великі, середні та малі підприємства^{1,2}

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

тивних результатів у 2016 р.: ВП – 1414, 9 млн. грн.; МП – 1208,4 млн. грн. Якщо у 2017 р. промислові підприємства загалом та, зокрема, ВП та СП вже показують позитивне зростання своїх фінансових результатів, проте малі підприємства – різке погіршення. Об'єктивною причиною такого стану у сфері малого бізнесу можна вважати складності ведення бізнесу, податковий тиск, міграцію трудового населення в інші країни.

Фінансові результати до оподаткування підприємств машинобудування загалом та за кластером ВП мають схожі тенденції зміни, а середні та малі підприємства по-іншому реагують на виклики зовнішнього середовища. Позитивним є той факт, що вже у 2017 р. усі кластери мають позитивні фінансові результати.

Отже, загалом можна зробити досить очевидний висновок щодо різкого погіршення фінансових результатів до оподаткування усіх суб'єктів господарювання загалом по країні, її промисловості та машинобудуванню окремо за період 2014-2016 рр., котрі із зрозумілих перш за все об'єктивних причин були прогнозованими.

Проведемо ретроспективний аналіз великих, середніх та малих підприємств країни усього, промисловості та машинобудування за показниками «питома вага підприємств, які одержали прибуток» та «питома вага підприємств, які одержали збиток». Отримані результати представлені у табл. 4 за даними Державної служби статистики України [15].

Результати цієї таблиці показують, що усього по країні за період 2010-2017 рр. питома вага

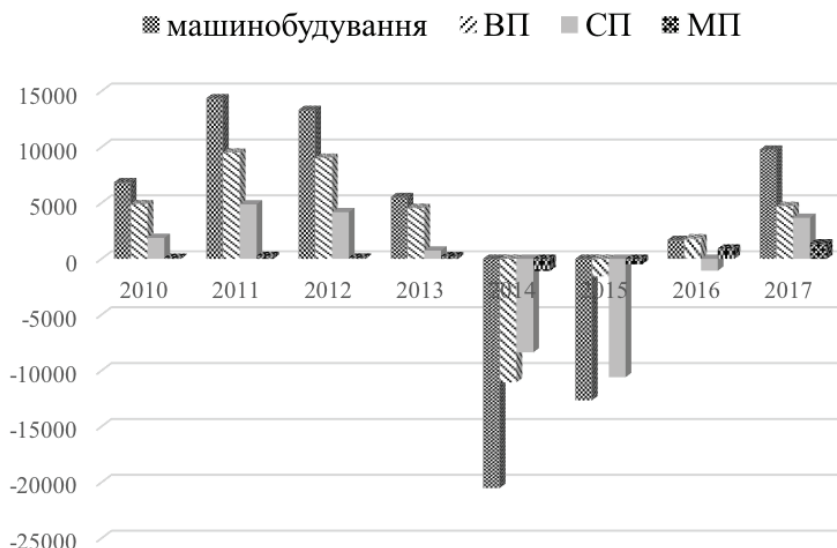

Рис. 4. Фінансові результати до оподаткування підприємств машинобудування України з розподілом на великі, середні та малі підприємства^{1,2}

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

Таблиця 4

Динаміка зміни показників питомої ваги підприємств до оподаткування, котрі отримали прибуток, збиток, з розподілом на ВП, СП, МП^{1,2}

Код за КВЕД-2010	Рік	Усього		ВП		СП		МП	
		питома вага підприємств, які отримали							
		прибуток, %	збиток, %	прибуток, %	збиток, %	прибуток, %	збиток, %	прибуток, %	збиток, %
	2010	59,0	41,0	68,3	31,7	63,4	36,6	58,6	41,4
	2011	65,1	34,9	69,2	30,8	66,3	33,7	65,0	35,0
	2012	64,5	35,5	70,0	30,0	66,2	33,8	64,4	35,6
	2013	65,9	34,1	68,6	31,4	65,0	35,0	66,0	34,0
	2014	66,3	33,7	51,8	48,2	62,6	37,4	66,5	33,5
	2015	73,7	26,3	55,7	44,3	71,1	28,9	73,9	26,1
	2016	73,4	26,6	65,8	34,2	76,1	23,9	73,3	26,7
	2017	72,8	27,2	73,3	26,7	76,6	23,4	72,7	27,3
Промисловість (В+С+D+E)	2010	58,7	41,3	69,7	30,3	57,0	43,0	58,8	41,2
	2011	62,6	37,4	69,1	30,9	59,9	40,1	63,0	37,0
	2012	62,4	37,6	69,6	30,4	61,8	38,2	62,4	37,6
	2013	63,3	36,7	65,1	34,9	60,8	39,2	63,6	36,4
	2014	63,3	36,7	49,0	51,0	58,0	42,0	64,1	35,9
	2015	72,9	27,1	47,2	52,8	67,0	33,0	73,8	26,2
	2016	72,8	27,2	58,2	41,8	71,0	29,0	73,2	26,8
	2017	71,8	28,2	72,0	28,0	73,5	26,5	71,5	28,5
Машинобудування (26+27+28+29+30)	2010	60,2	39,8	73,6	26,4	60,6	39,4	59,9	40,1
	2011	67,3	32,7	89,7	10,3	68,7	31,3	66,5	33,5
	2012	67,0	33,0	79,6	20,4	68,6	31,4	66,3	33,7
	2013	65,2	34,8	71,7	28,3	67,5	32,5	64,5	35,5
	2014	64,7	35,3	42,4	57,6	62,6	37,4	65,3	34,7
	2015	74,1	25,9	50,0	50,0	72,4	27,6	74,5	25,5
	2016	77,2	22,8	68,4	31,6	79,7	20,3	76,7	23,3
	2017	77,7	22,3	70,6	29,4	80,2	19,8	77,2	22,8

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

збиткових підприємств має, в основному, майже позитивну тенденцію зниження з 41% у 2010 р. до 27,2% у 2017 р. У характерному 2014 р. зрос-

тає питома вага великих та середніх підприємств, які отримали збиток, на протипагу малим підприємствам, за якими виріс питомий показ-

ник прибутковості. Ця тенденція спостерігається і для промисловості. У секторі машинобудування починаючи з 2014 р. стійка тенденція зростання питомої ваги прибуткових підприємств є характерною для кластеру малих підприємств, що свідчить про більш високий ступінь мобільності, адаптованості малого бізнесу до сучасних викликів зовнішнього середовища.

Висновки з проведеного дослідження.

Сучасний процес розвитку української економіки перебуває під впливом чинників глобалізації світової економіки, нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища. Це зумовлює реальну необхідність у проведенні аналізу фінансових результатів різних за розміром та за видами економічної діяльності вітчизняних підприємств, що створює інформаційну основу для прогнозування розвитку суб'єктів господарювання у сфері промисловості на шляху просування їх промислової продукції на зарубіжні товарні ринки у перспективі. Слід також зазначити, що оскільки ефективність управлінських рішень, які приймаються топ-менеджерами суб'єктів господарювання, значною мірою залежить від своєчасного одержання достовірної, актуальної інформації щодо фінансових результатів, отриманих за результатами здійснюваних господарських операцій на кожному сегменті ринку та ринках збуту загалом, то зростає ступінь необхідності проведення маркетингових досліджень за напрямом «внутрішньо фірмовий аналіз діяльності підприємства» за складником «аналіз фінансових результатів».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Давидюк Т.В., Тарасова О.В., Репка Л.Н. Бухгалтерський учет фінансових результатів як передумова для попередження банкрутства підприємства. URL : <http://fkd.org.ua/article/download/46424/42689.pdf> (дата звернення: 05.05.2019).
2. Черничко Т.В., Кизман Е.И. Анализ фінансових результатів діяльності підприємств України. *Економіка і общество*. 2016. № 5. С. 400-404. URL : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/71.pdf (дата звернення: 05.05.2019).
3. Соколова Л.В., Полозова Т.В. Теоретичне забезпечення діагностики як превентивний захід запобігання банкрутства підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Харків : НТУ «ХПІ», 2014. № 65 (1107). С. 154-162.
4. Клебанова Т.С., Бондар О.М., Мозенков О.В. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / за ред. О.В. Мозенкова. Харків: ВД ІНЖЕК, 2003. 272 с.
5. Соколова Л.В., Деренська Я.М., Колісник О.В., Верясова Г.М. Теоретико-методичне забезпечення фінансової діагностики суб'єктів малого підприємництва на принципах системного підходу. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary. VOL 2, № 33. 2019. 55 p. P. 15-18.

6. Мазурок П.П. Аналітичне оцінювання фінансових результатів діяльності промислових підприємств України. *Держава та регіони*. 2009. № 5. С. 114-119.

7. Мазіна А.І. Облік та аналіз фінансового результату в управлінні суб'єктами малого підприємництва: автореф. на здобуття наукового ступеня канд. ек. наук: 08.00.09. Київ, 2007 р. 24 с. URL: 194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/.../1/Мазіна%20...PDF (дата звернення: 05.05.2019).

8. Господарський Кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. Редакція від 01.01.2014.

9. Энциклопедический словарь бизнесмена: Менеджмент, маркетинг, информатика / под общ. ред. М.И. Молдованова. Киев: Техніка, 1993. 856 с.

10. Економічний аналіз: підручник / за ред. проф. С.А. Меховича, проф. В.М. Тимофеева, доц. І.М. Погорелова. Харків : Віровець А.П. «Апостроф», 2009. 752 с.

11. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

12. Фальченко О.О., Зленко К.І. Порядок обліку фінансових результатів діяльності підприємства та шляхи його удосконалення. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 60 (1169). с. 69-72. URL : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/vspitp_2015_60_17.pdf (дата звернення: 05.05.2019).

13. Шум М.А., Паскова О.В. Особливості обліку та аналізу фінансових результатів промислових підприємств в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. екон. науки*. Вип. 25. Частина 2. С. 179-182. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_25/2/41.pdf (дата звернення: 05.05.2019).

14. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Промисловість України – Електронна бібліотека підручників. – URL: https://eduknigi.com/geo_view.php?id=70 (дата звернення: 05.05.2019).

15. Державна служба статистики. Статистична інформація. Економічна діяльність. Діяльність підприємств. URL : www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 05.05.2019).

REFERENCES:

1. Davidyuk T.V., Tarasova O.V., Repka L.N. Bukhgalterskiy uchet finansovykh rezul'tatov kak predposylka preduprezhdeniya bankrotstva predpriyatiya [Accounting of financial results as a precondition for preventing bankruptcy of an enterprise]. Available at: <http://fkd.org.ua/article/download/46424/42689.pdf> (accessed 05 May 2019) (in Russian).
2. Chernichko T.V., Kizman E.I. (2016) Analiz finansovykh rezul'tatov deyatelnosti predpriyatiy Ukrainy [Analysis of financial results of Ukrainian enterprises]. *Ekonomika i obshchestvo* [Economics and society]. no. 5. pp. 400–404. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/71.pdf (accessed 05 May 2019) (in Russian).
3. Sokolova L.V., Polozova T.V. (2014) Teoretychne zabezpechennja diagnostyky yak preventyvnyj zakhid zapobighannja bankrutstva pidpryemstva [Theoretical provision of diagnostics as a preventive measure to prevent bankruptcy of an enterprise]. *Visnyk NTU «KhPI»*. Serija : Tekhnichnyj prohres i efektyvnij vyrobnyctva [Bulletin of the NTU "KhPI". Series: Technical progress and production efficiency]. Kharkiv : NTU «KhPI». no. 65 (1107). pp. 154-162 (in Ukrainian).

4. Klebanova T.S., Bondar O.M., Mozenkov O.V. (2003) *Bankrutstvo i sanacija pidpryjemstva: teorija i praktyka kryzovogho upravlinnja* [Bankruptcy and reorganization of the enterprise: the theory and practice of crisis management] / za red. O.V. Mozenkova. Kharkiv: VD INZhEK (in Ukrainian).
5. Sokolova L.V., Derensjka Ja.M., Kolisnyk O.V., Verjasova Gh.M. (2019) Teoretyko-metodyczne zabezpechennja finansovoji diagnostyky sub'ektiv malogho pidpryjemnytva na pryncypakh systemnogho pidkhotu [Theoretical and methodical provision of financial diagnostics of subjects of small business on the principles of a systematic approach]. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary. vol. 2, no. 33. pp. 15-18 (in Ukrainian).
6. Mazurok P.P. (2009) Analityczne ocinjuvannja finansovykh rezul'tativ dijajnosti promyslovykh pidpryjemstv Ukrainy [Analytical estimation of financial results of activity of industrial enterprises of Ukraine]. *Derzhava ta rehiony* [State and regions]. no. 5. pp. 114-119 (in Ukrainian).
7. Mazina A.I. (2007) *Oblik ta analiz finansovogho rezul'tatu v upravlinni sub'jektamy malogho pidpryjemnytva* [Accounting and analysis of financial results in the management of small business entities] (avtoref. na zdobuttja naukovogho stupenja kand. ek. nauk: 08.00.09). Kyiv. Available at: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/.../1/Mazina%20O..PDF> (accessed 05 May 2019) (in Ukrainian).
8. Ghospodarsjkyj Kodeks Ukrainy [Economic Codex of Ukraine]. Verkhovna Rada Ukrainy; Kodeks Ukrainy, Zakon, Kodeks vid 16.01.2003 no. 436-IV. Redakcija vid 01.01.2014 (in Ukrainian).
9. Moldovanov M.I. (ed.) (1993) *Entsiklopedicheskiy slovar' biznesmena: Menedzhment, marketing, informatika*. [Encyclopedic Dictionary of Businessman: Management, Marketing, Informatics], Kiev: Tekhnika (in Russian).
10. Mekhovycya S.A., Tymofejev V.M., Poghorjelov I.M. (ed.) (2009) *Ekonomichnyj analiz: pidruchnyk* [Economic analysis], Kharkiv : Virovecj A.P. «Apostrof» (in Ukrainian).
11. Cal-Calko Ju.S. (2008) *Finansovyj analiz* [Financial analysis] : pidruchnyk. Kyjiv : Centr uchbovoji literatury (in Ukrainian).
12. Faljchenko O.O., Zlenko K.I. (2015) Porjadok obliku finansovykh rezul'tativ dijajnosti pidpryjemstva ta shljakhy jogho udoskonalennja [The order of accounting of financial results of the enterprise and ways of its improvement]. *Visnyk NTU «KhPI»* [Bulletin of NTU "KhPI"], no. 60 (1169). pp. 69-72. Available at: http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/vcpitp_2015_60_17.pdf (accessed 05 May 2019) (in Ukrainian).
13. Shum M.A., Paskova O.V. Osoblyvosti obliku ta analizu finansovykh rezul'tativ promyslovykh pidpryjemstv v Ukraini [Features of accounting and analysis of financial results of industrial enterprises in Ukraine]. *Naukovyj visnyk Khersonskogho derzhavnogho universytetu. Ser. ekon. Nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series of econ. science]. vol. 25. part 2. pp. 179-182. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_25/2/41.pdf (accessed 05 May 2019) (in Ukrainian).
14. Masljak P.O., Shyshhenko P.Gh. Promyslovistj Ukrainy – Elektronna biblioteka pidruchnykiv [Industry of Ukraine – Electronic library of textbooks]. – Available at : https://eduknigi.com/geo_view.php?id=70 (accessed 05 May 2019) (in Ukrainian).
15. Derzhavna sluzhba statystyky (2019) *Statystychna informacija. Ekonomichna dijajnistj. Dijajnistj pidpryjemstv* [Statistical information. Economic activity. Activity of enterprises]. Available at : www.ukrstat.gov.ua (accessed 05 May 2019) (in Ukrainian).

Sokolova Liudmyla

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at Department of Economic Cybernetics
and Management of Economic security
Kharkiv National University of Radio Electronics

Veriasova Ganna

Senior Instructor at Department of Economic
Cybernetics and Management of Economic security
Kharkiv National University of Radio Electronics

Sokolov Oleg

Degree Seeking Applicant at Department of Economic
Cybernetics and Management of Economic security
Kharkiv National University of Radio Electronics

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF UKRAINIAN ECONOMIC ENTITIES FUNCTIONING

The purpose of the article is to formulate and analyze the weight indicators of gross domestic product of Ukraine and study the trends of economic entities development – large, medium and small industrial enterprises in the current conditions of unstable external environment. The aggregate positive financial result of business entities of the country at present is a prerequisite for strengthening the self-sufficiency of the industrial complex of Ukraine and its regions. This gave rise to consider the primary objective of the article the formation of a theoretical platform for the study of the category "financial result", on the basis of which as research objects were selected, as well as a set of its tasks.

Methodology. The weight indicator of gross domestic product of the country was calculated, and its retrospective analysis was carried out in the dynamics for the period of 2010–2017. The analysis of financial results (profit, loss) of the subjects of economic activity was carried out both in terms of their size, and according to such types of their economic activity, like industry and machine building. The obtained results are the indicator that characterizes the quality of market activity of business entities. The dynamics of the country's gross domestic product as well as the base year 2010 have been researched; the number of employed workers in subjects of large, medium and small businesses; the rate of change in the number of employed workers in the subjects of entrepreneurship by types of economic activity; financial results before taxation of enterprises of Ukraine by types of economic activity (total, for industry and for machine-building) with distribution to large, medium and small enterprises; the share of profitable large, medium and small enterprises of the whole, industry and machine-building; expectations of industrial enterprises of the country for the current year. Machine-building industry was chosen as a separate object of research, because almost all of the well-known industrial branches developed in Ukraine, by the share of production, are allocated to machine-building.

Results. It was found that Ukraine's index of physical volume of GDP had a positive upward trend, except for 2013–2015, which were hard for the country's economy. The rates of change in the weight indicator of the gross domestic product had positive dynamics of growth throughout the investigated period.

Financial results before taxation, which were shown by all entities in the country as a whole, its industry and machinery during the investigated period, have approximately the same negative trend of change in 2014–2016, which is an objective, predictable phenomenon.

The share of unprofitable enterprises has a mostly positive trend down from 41% in 2010 to 27.2% in 2017. In 2014, the share of unprofitable large and medium enterprises is increasing, as opposed to the growth of the share of profitable small enterprises. This trend is also observed for industry. In the machine-building sector, starting from 2014, the steady trend in the growth of the share of profitable enterprises is characteristic of a cluster of small enterprises, indicating a higher degree of mobility, adaptability of small business to the current challenges of the environment.

It is proposed within the framework of this study to calculate and analyze for some indicators the weight indicators, which corresponds to the principle of comparability of results and ensures the eligibility for their use at different levels of management of the national economy and its branches, spheres of activity. To visualize the obtained analytical results, graphical representation of them is presented, which will help to understand their economic essence.

Practical implications. The paper considers a number of issues related to carrying out a retrospective analysis of financial indicators important for the country's economy, which characterize: gross domestic product and the corresponding weight indicator; the number of employed workers in the subjects of large, medium and small enterprises by types of economic activity; the share of pre-taxed enterprises that received profits, divided into large, medium and small enterprises by particular types of economic activity; financial results before taxation of enterprises with their distribution into large, medium and small: all over the country, in industry, in machine-building. Positive financial results of the market activity of industrial enterprises is one of the main prerequisites for ensuring the efficiency, profitability, financial stability and competitiveness of the country's economy as a whole.

Value/originality. Permanent retrospective analysis of financial results achieved by economic entities as a prerequisite for the development of a strategy for the gradual development of the domestic economy on the path to European integration has great theoretical and practical significance and therefore requires constant attention from scientists and practitioners.